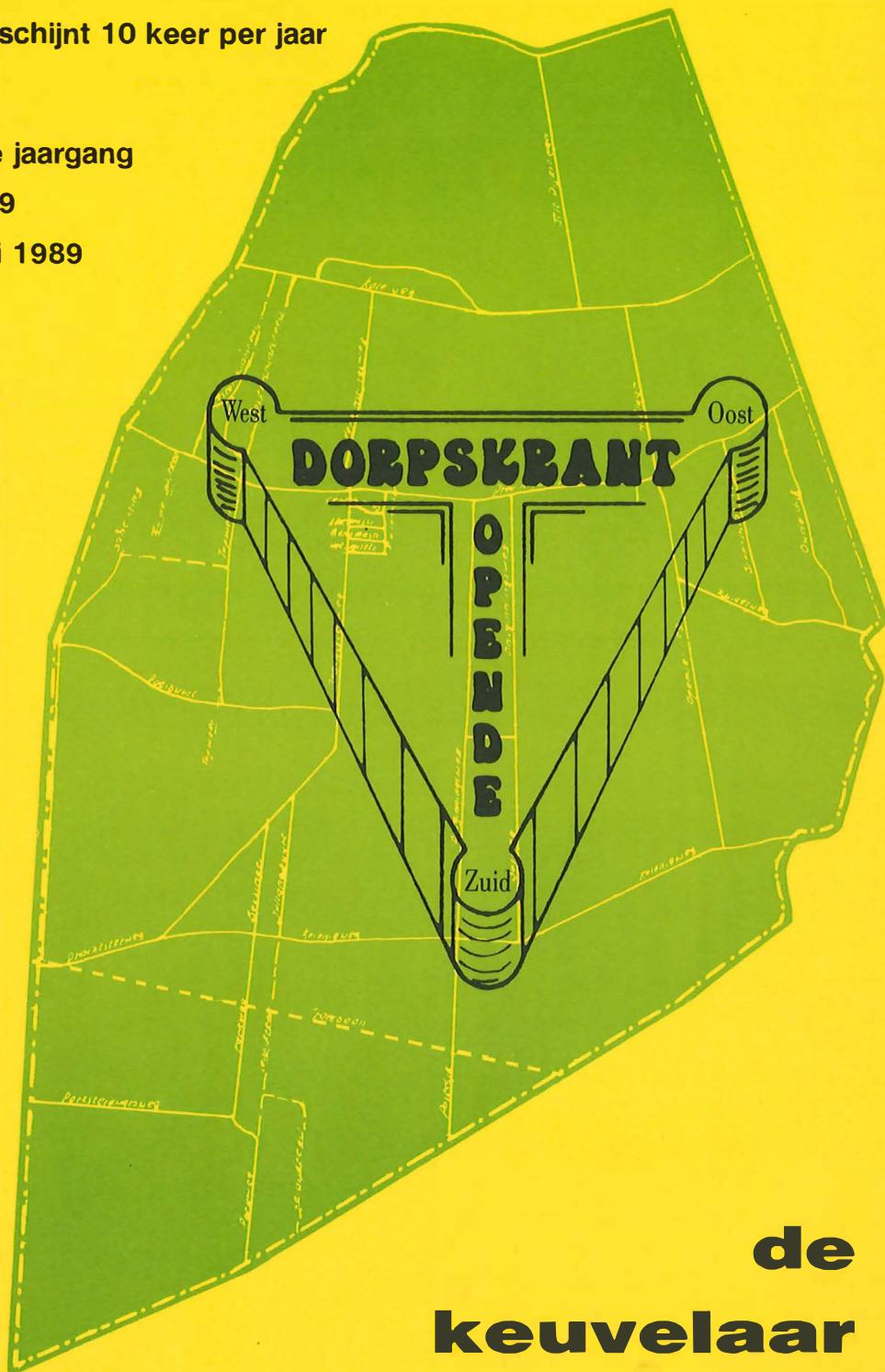


Verschijnt 10 keer per jaar

13e jaargang

nr. 9

mei 1989



**de**  
**keuvelaar**

autobedrijf **H**

tel. 05946-59142  
b.g.g. 58324

**A** v.d. hoek en alting

openderweg 6-8, opende

gespecialiseerd  
in mercedes

onderdelen: alle merken

diverse occasions

motorrevisie

banden, accu's, uitlaten  
speciale prijzen

vakantiehuisjes etc. garages schuurtjes vakantiehuizen paardeboxen garages schuurtjes

 **houtbouw**

**terpstra**

openderweg 1.  
9865xd opende.  
tel. 05946 - 59192/59471

vakantiehuisjes etc. garages schuurtjes vakantiehuizen paardeboxen garages schuurtjes



UITGAVE VAN DE STICHTING DE KEUVELAAR  
(opgericht door de Vereniging Plaatselijk Belang Opende)  
Contact-adres: Anneke Top-Gerritsma, Provincialeweg 154,  
Opende, telefoon 05946 - 59763



## van de redaktie

Dit is alweer het mei-nummer en het einde van de 13e jaargang is in zicht. Iedere maand zijn de redactieleden druk in de weer om de Keuvelaar zo aantrekkelijk mogelijk te maken.

Dat lukt de ene keer beter dan de andere keer. Gebrek aan nieuws, maar soms ook gebrek aan tijd, zijn daar mede schuldig aan. We hopen dat u deze Keuvelaar weer met plezier leest.

De redaktie vergadert weer op 14 juni a.s. om 20.00 uur bij Anneke Top. Kopy kunt u voor 14 juni inleveren bij Anneke Top, Prov. weg 154, 9865 AM Opende, tel. 05946-59763.



## Plaatselijk Belang

### Bestuursvergadering

Deze wordt gehouden op 29 mei.

### Vereniging Plaatselijk Belang

In de vergadering op 20 april werd de heer H.J. de Boer benoemd tot algemeen adjunct.

### Dodenherdenking

Op 4 mei bracht het bestuur bloemen op de graven van de zeven vliegers. Ook andere inwoners toonden door hun aanwezigheid en het brengen van bloemen hun belangstelling.

### Sportdag

Op 12 juni namiddag. Uitwijkdatum: 26 juni n.m.

### Stratenkorfbal

Op 17 juni, aanvang: 9.30 uur.

## Dorpsagenda:

### 12 juni:

Sportdag, namiddag, Sportpark Olde Wierden.

### 15 juni:

Verkiezing Europees Parlement

### 17 juni:

Stratenkorfbal, aanvang: 9.30 uur.

## Dagtocht Opendenaren en Kornhornsters

Op 11 mei deed een aantal inwoners van Opende en Kornhorn mee aan een dagtocht, georganiseerd door mevr. E. Bekkema-Elzinga. Deze tocht ging naar Giethoorn en omgeving. Om half negen vertrok het gezelschap. Onderweg werd om ongeveer tien uur koffie gedronken in een restaurantje in de Anserdennen.

Daarna ging de reis verder naar Belt-Schutsloot, waar het gezelschap omstreeks 12 uur aankwam. Na de maaltijd werd het bezig gehouden door een conferencier, die ook kon goochelen. Daarna ging de reis naar Giethoorn. Een deel van het gezelschap maakte een boottocht door Giethoorn en over het Bovenwilde.

Even vielen er wat regendroppels. Het was bijna aldoor bewolkt. Zo nu en dan liet de zon zich zien. Maar het was een mooie reis door een landschap in lentetooi. De grote menigte toeristen was nog niet op pad, zodat het overall rustig was.

J.M. v.d. H.

**Kamperen in rust en ruimte,  
aan 15 ha. surfwater.**

**Op de groene grens van  
Groningen, Friesland en Drente.**

Vaste-/Seizoen-/Deeltijd-/Hoogseizoenplaatsen

**Uw stacaravan wordt door ons  
gratis gehaald (uit geheel Nederland)  
en aangesloten op elektra, water en  
riolering.**



'n ideale camping  
voor het hele gezin

VAKA. PARK 'T STRANDHEEM - PARKWEG 2 - 9865 VP OPENDE

uw warme  
bakker **J.A. IJKEMA**



Provincialeweg 71  
9865AC Opende  
tel. 05946 - 59180

heeft voor u

1e week: slagroomcake .....	van 4,50 voor 3,50
2e week: roombroodjes .....	van 1,00 voor 0,60
3e week: appeltaart .....	van 5,95 voor 4,50
4e week: tompoucen .....	van 4,00 voor 2,95

Grenen ledikant, 90x200 cm.

+ gratis rolbodem ..... 159,- 175,- 198,- 249,-

2 + 3 zits ..... 795,-

Videokastjes vanaf ..... 198,-

Buffetkastjes ..... 475,-

Losse fauteuils, stof of lederlook ..... 585,-

**IJTSMA's MEUBELHANDEL**

Provincialeweg 56-58, Opende, telefoon 05946 - 59218

Vrijdags koopavond • Maandags gesloten

Komplete woninginrichting.  
± 2000 m<sup>2</sup> showruimte.

---

# Herinneringen van Hannes van de Smid

---

(36)

---



Het mag dan in de dertiger jaren op straat niet zo druk geweest zijn wat auto's betreft, er gebeurden toch wel ongelukken. Van dokter Collet uit Kornhorn kan ik me herinneren dat hij twee keer met zijn auto over de kop geslagen is. Eén keer op de driesprong Opendeweg-Kolonieweg en één keer lag de auto op de kop in de brede sloot die voor de tuin van de Hervormde pastorie langs liep; pal tegenover de Openbare school. Hij heeft die ongelukken wonderwel overleefd, maar als kind vond ik het eigenlijk helemaal niet zo'n wonder dat het dokter Collet overkwam; hij reed meestal nogal "fors". Tegenwoordig zou men in zo'n geval zeggen: "Hij vliegt wat laag". We moeten nu natuurlijk niet vergeten dat een dokter in die tijd wel eens haast móést maken, want er was nog niet overal telefoon zodat een boodschap wel eens wat laat bij de dokter kwam zodat hij dan probeerde de verloren tijd weer met de auto in te halen. Maar ja, ook toen was al bekend dat haastige spoed zelden goed is en voor degenen die dat niet wisten waren er geregeld voorbeelden die die zegswijze illustreerden.

Toch ben je je ook niet op elk moment van de dag bewust van al dergelijke wijsheden. Een veel rustiger vervoer was eertijds de melkrijderij. Naar de melkfabriek van Surhuisterveen reed Aldert Tjoelker met twee kidden (hitten) voor de wagen. De rit begon bij Klaas Hulshof; de boerderij die nu genummerd is: Provincialeweg 167. Aan de westkant van de boerderij was een brede oprit en daar stond de melkwagen voor en na de ritten.

Aldert Tjoelker (ja, een broer van Meindert en Hendrik) woonde in Peebos en de paarden gingen na de rit mee naar huis. De knuppels met de strengen werden de

paardjes omgehangen en die gingen uit zichzelf via Hoflaan, Kaleweg en Jilt Dijk's-reed op huis aan.

Aldert ging er op de fiets achter aan, maar dan waren zijn trouwe hulpen al een heel eind weg. Dat kon toen allemaal. Zo achter in de dertiger jaren was besloten dat Aldert Tjoelker van de fabriek een melkauto zou krijgen. Nu weet ik niet, of Aldert ook een rijbewijs had of niet, maar dat doet er ook niet toe. Het was in die tijd zo, dat er maar één rijbewijs voor auto's bestond; Rijbewijs A. Als je dat had, dan mocht je in elke vrachtauto en autobus achter het stuur stappen en er mee wegrijden. Wat ik me er van herinner is, dat Aldert een poosje op de melkauto reed samen met Klaas de Wit een chauffeur op de GAM-bussen.

Ik vermoed dat Aldert het rijbewijs voor auto toen al had, maar dat hij voor het hanteren van de vrachtauto graag een poosje door een ervaren chauffeur begeleid wilde worden. Hoe lang dat geduurd heeft weet ik niet precies en als het volgende verhaal niet was gebeurd, dan had ik het wellicht helemaal niet meer geweten. Eindelijk was Aldert zover, dat hij alleen met de melkauto naar de fabriek zou.

En juist op die eerste dag gebeurde er dat vreselijke ongeluk. Terwijl Aldert richting fabriek reed, kwam in Surhuisterveen plotseeling een kleuter van ongeveer vier jaar achter een heg vandaan de straat oprennen. Het kind werd door de melkauto overreden en is aan de gevolgen overleden.

Het was een dochtertje van een doof-stom kleermakersechtpaar . . . en Aaltje.

Dit dochtertje kon wel goed horen en praten en was voor haar ouders al vaak een goede tolk. Dit laatste is natuurlijk maar bijzaak. Ik herinner me nog hoe Aldert het ver-



Geen bonus- of winstdeling achteraf,  
maar gewoon nu een

**HOGERE**

**RENTE**

Voor Uw spaar- en depositogelden.

Voor de juiste tarieven kunt U bellen met  
onze afdeling deposito's.

Een degelijk bankiershuis sinds 1909  
Balanstotaal ruim  
f 200.000.000,00

**Spaar en Voorschotbank**

Torenplein 7, 9231 CG Surhuisterveen  
Tel. 05124 - 19 25

haal aan mijn vader vertelde. Hoewel hem niets viel te verwijten, was hij er totaal kapot van. Er was een geweldig medeleven met de getroffen ouders, maar ik voelde rondom mij, met name door de manier waarop mijn vader toen met Aldert praatte, dat ook veel mensen met Aldert te doen hadden. Na dit ongeluk is Klaas de Wit nog weer een poos met Aldert meegereden; hij had wel een ruggesteuntje nodig. Wanneer ik hem jaren later zag, dan kwam me nog vaak die bewuste morgen weer voor de geest en ik kon me niet aan de indruk onttrekken dat het hem na jaren nog steeds drukte. Het heeft mij als buitenstaander indertijd al

enorm bezig gehouden, laat staan wanneer je er zo nauw bij betrokken bent.

Hannes.

## Proficiat

De heer Joh. Eilander uit Groningen, bij de lezers van de Keuvelaar beter bekend als Hannes van de Smid, is vorige maand benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje Nassau.

De heer Eilander is constructeur aan de Rijks-universiteit te Groningen. Namens de redactie van de Keuvelaar hartelijk gefeliciteerd.

# Het verleden in beeld....



## Kn timersvereniging Hervormde kerk ± 1925

**Bovenste rij v.l.n.r.:** Ds. v.d. Veen, Jacob Coppinga, Wietse Brouwer, Luut de Boer, Meine Alserda, Johannes Siinema, Lieuwe Brouwer, Marten Gjaltema, Wiebe Spoelstra, Wietse Broersma, Jacob de Boer (Zw z.).

**Tweede rij v.l.n.r.:** Sietse de Boer (Sz), Ruurt Frankes, Jacob de Boer (Wz), Wieger Loonstra, Berend Tuinstra.

**Voorste rij v.l.n.r.:** Heine Tuinstra, Klaas Spoelstra, Douwe Top, Egbert de Haan, Bouke Coppinga.

*Wilt u een foto nabestellen, neemt u dan contact op met:  
GEORG LUTTER, Provincialeweg 54, Opende, tel. 05946-59818.*

Café Restaurant Snackbar  
**Sportzicht**

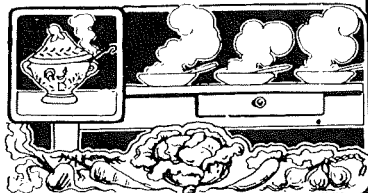


voor uw  
gezelligheid,  
'n drankje  
of  
'n hartig  
hapje

beleefd aanbevolen:  
**Johnny en Zus**

provincialeweg 66  
9865 AK Opende. tel. 05946 - 59954

's..maandags  
gesloten



**folkert nobach**  
loonbedrijf



tel. 05946 - 59495

Voor alle  
voorkomende  
werkzaamheden

Provincialeweg 101 \_\_\_\_\_ 9865 AD Opende



## Plattelandsvrouwen

Op 26 april hebben we onze laatste bijeenkomst gehad van dit seizoen. Deze avond werd verzorgd door een ééndagsbestuur. Dit bestuur had Mevr. Westerhuis uit Beeststerzwaag uitgenodigd met "Friese Humor". Het was een bijzonder gezellige en leuke avond, waar het ééndagsbestuur veel succes mee heeft ge oogst.

Het bestuur wenst u allemaal een mooie zomer en een prettige vakantie toe, en hoopt u weer te zien in september. Dan begint het nieuwe seizoen weer met een boeiend programma.

Vr. groeten,  
Het bestuur.

## De Stjelp

### Haarknipcursus

In september '89 gaat er wegens groot succes weer een haarknipcursus van start. Hier kunnen nog enkele deelnemers bij. De cursus is weer op de woensdagavond van 19.45 tot ± 21.30 uur, en bestaat uit 6 lessen. De kosten bedragen f 7,50 per les.

### Bloemschikcursus

Ook gaat er in september weer een cursus bloemschikken van start. Deze cursus is op de donderdagmiddag van 13.30 tot 15.00 uur, en wordt gegeven door mevr. Steensma uit Opende. De cursus bestaat uit 6 lessen.

Voor meer informatie en opgave kunt u bel len naar de Stjelp, tel. 05946-59137.

## Uitvoering toneelvereniging "Amato"

Op zaterdagavond 29 april j.l. hield de Chr. toneelvereniging "Amato" een tweede uitvoering, ditmaal in het gebouw "Pro Deo" achter de Gereformeerde kerk. Hiertoe werd door de leden besloten, omdat eenmaal optreden in een seizoen toch wel wat weinig was. De kaarten waren ook ditmaal in voorverkoop verkrijgbaar, maar op de avond van optreden waren er nog maar ongeveer 40 kaarten verkocht. Gelukkig voor "Amato" dat er ook nog mensen op goed geluk naar "Pro Deo" kwamen, zodat toen het de beurt aan de toneelvereniging was om op te treden, er ruim 80 mensen vertegenwoordigd waren.

Nadat dhr. Pool een ieder welkom had gewenst, was het de beurt aan de spelers om hun kunnen te laten zien met het stuk "Jij bent een Vreemde... Dat het stuk bij het publiek gewaardeerd werd, bleek wel tijdens het spelen en het applaus na afloop.

In de pauze was er gelegenheid voor een natje of een droogje en tevens werd er ook een verloting gehouden, waarop weer leuke prijzen te verdienen vielen, o.a. fruitmand, rollade, taart en de hoofdprijs een tuinstoel. Na afloop was er nog gelegenheid om gezellig na te babbelen over de gezellige avond. Een ieder was het met elkaar eens dat zoiets voor herhaling vatbaar is.

Georg.

*Met deelname uit  
West Duitsland*

## Ook dit jaar weer grote grasbaanraces

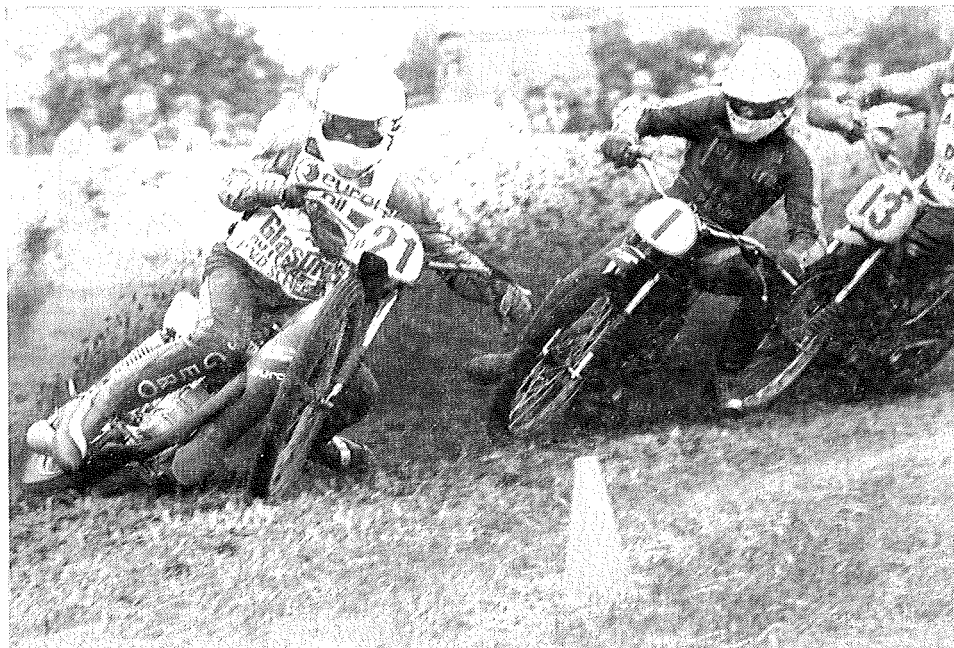
OPENDE - Zaterdag 17 juni a.s. organiseert de Stichting Baansport Opende weer grote grasbaanraces op het land van boer Braam. Aan de start komt weer de komplette Nederlandse top, aangevuld met een achttal sterke rijders uit West Duitsland, het grasbaanland bij uitstek.

Het is voor de zesde keer dat de Stichting Baansport Opende een grote wedstrijd or-

ganiseert. Door het EK-voetbal werd het vorig jaar uitgeweken naar de zaterdagavond. Deze avondwedstrijd werd echter een zodanig succes, dat het bestuur van de SBO heeft besloten de zaterdagavond als traditie te maken.

Het vorig jaar kwamen een kleine 3000 (!) toeschouwers naar Opende, die voor files zorgden van Surhuisterveen tot aan de baan. Door de sterke bezetting van de races met een achttal Duitsers verwacht de organisatie een nog grotere toeloop.

Opende heeft in de grasbaanwereld een bekende klank gekregen. De rijders komen



dan ook graag naar het Fries/Groningse grensdorp. Alle toppers hebben dan ook ingeschreven onder aanvoering van de Nederlandse kampioen Hielke de Graaf uit Kollumerzwaag, die dit seizoen een serieuze poging onderneemt om internationaal door te breken. Ook naar Opende komt de winnaar van het vorig jaar, Harm Horstede uit Rouveen, die zegt bezig te zijn aan zijn laatste jaar. Dat zei vorig jaar ook Tjalle Reitsma, het kanon uit Bolsward, maar hij kocht aan het begin van dit seizoen twee nieuwe machines en rijdt als nooit tevoren.

Ook de bij onze Oosterburen bijzonder populaire „Der Yoeppie” Bos komt aan het vertrek, evenals de Nederlandse Engelsman Bob Dolman. Outsider is de pas 16-jarige Henk Bakker uit Surhuizum.

Aan de start komen maar liefst vier klassen. Naast de special-klasse senioren en internationalen zijn dat de specials nationaal met o.a. Paulus Ellens (Twijzelerheide), de 500 cc senioren („moeders houdt uw kinderen binnen, het spektakel gaat beginnen!”),

*Een beeld van de wedstrijden van het vorig jaar. Harm Horstede (21) leidt de dans vóór de regerende kampioen Hielke de Graaf (1) en Tjalle Reitsma (13). Ook dit seizoen drie kandidaten voor het erepodium in Opende.*

*(Foto: Jan Veenstra)*

alsmede de klasse 250 cc nationaal met o.a. Yvonne Oldenburger, de enigste vrouwelijke deelnemer aan de races in Opende.

Om Opende en de grasbaanraces in de schijnwerpers te plaatsen geeft de SBO ook dit jaar weer een „Grasbaan-special” uit, die verspreid wordt in een ruime straal van 25 km. rond Opende met een huis-aan-huis oplage van 50.000 kranten.

De aanvang van de wedstrijden is 18.00 uur, terwijl de training begint om 15.00 uur.

Inlichtingen bij het secretariaat: Simon Terpstra, Opendeweg 1 te Opende, tel. 05946-59192.

Houdt deze avond vrij en bezoek het spektakel van Opende.

## De Nederlandse Lever Darm Stichting

De Nederlandse Lever Darm Stichting zet zich actief in ter bestrijding van ziekten of afwijkingen van het hele spijsverteringsstelsel. Daartoe behoren o.a. maag, lever, gal(wegen), alvleesklier en darmen.

Zij doet dit o.a. door het geven van voorlichting ter preventie, door het financieren van medisch wetenschappelijk onderzoek naar de oorzaak van deze ziekten of afwijkingen, maar ook naar het ontwikkelen van betere behandelingsmethoden.

De Stichting is nog jong en heeft sedert 1985 haar huidige vorm. Haar inkomsten om haar doelstellingen te verwezenlijken bestaan uit bijdragen van sympathisanten en de opbrengst van de jaarlijks te houden kollekte, die zich echter nog in een opbouw-stadium bevindt.

In Opende zal dit jaar (voor het eerst) een kollekte worden gehouden in de week van 5 t/m. 11 juni.

Spreekt de doelstelling van de NLD-Stichting u aan? Hebt u in die week nog een paar uurtjes beschikbaar? Geef u dan op als kollektant! Er zijn er voor heel Opende nog veel te weinig!!!

U kunt zich opgeven bij Carla Helleman, Klaverweide 5, 9864 PN Kornhorn, tel. 05946-58011.

Wanneer we gezond zijn hebben we niet zo in de gaten dat er met ons spijsverteringsstelsel een heleboel mis kan gaan. Zo mis, dat . . .

- 1 op de 6 mensen die ziek zijn, lijdt aan een maag-, darm- of leverziekte;
- zij 13% opeisen van alle ziekenhuisopnamen en 17% van alle operaties;
- 9% van alle sterfgevallen het gevolg zijn van deze ziekten;
- 15% van alle uitgaven voor de gezondheidszorg en ook 15% van alle ziekteverzuim worden veroorzaakt door aandoeningen van de genoemde buikorganen.

Om daaraan iets te doen, heeft de NLD-stichting ook uw hulp nodig! Wacht niet tot men u vraagt, maar bel zelf om uw diensten aan te bieden.



## Midweekcompetitie

De midweekcompetitie van afd. Noord is half april van start gegaan. Ook onze vereniging O.K.O. wil graag met een achttal (4 dames en 4 heren) aan deze avondcompetitie op dinsdag deelnemen.

We zoeken echter nog een paar liefhebbers voor deze competitie met in totaal zes wedstrijden. Het is de bedoeling van de korfbalbond in regioverband te spelen met zo weinig mogelijk reistijd.

In de maand september gaat de midweekkorfbal naar de zaal.

Heb je ook belangstelling? Neem dan contact op met M. van der Velde-Pot, tel. 05946-59187, Hetsmastraat 7.

P.s. Zaterdag- en zondagspelers of -speelsters zijn ook altijd welkom.

O.K.O. 2 kampioen!

Ja, O.K.O. 2 mocht voor de tweede keer dit seizoen de bloemetjes buiten zetten, nadat het zondag 7 mei Goorecht 4 met 7-6 had verslagen. Door deze uitslag heeft O.K.O., met nog 1 wedstrijd te gaan, een zodanig puntenaantal opgebouwd, dat ze buiten het bereik van de nummer 2 is gekomen.

Het had echter niet veel gescheeld, of het feest was niet doorgegaan. Met nog een kwartier te spelen was de stand 6-6, nadat O.K.O. een voorsprong van 2 doelpunten uit handen had gegeven. De tijd verstreek en het verlossende doelpunt wilde maar niet komen. Pas in de laatste minuut werd de strijd in het voordeel van O.K.O. beslist, via een doorloopbal van Gjalt van der Veen.

Alle spelers en speelsters konden nu opgelucht hun roos in ontvangst nemen. Ook werden bloemen aangeboden door het bestuur, het eerste team van O.K.O. en de bezoekende club Goorecht 4 uit Hoogezaand. Hartelijk dank allemaal.

O.K.O. 2 behaalde dit kampioenschap door tien wedstrijden in winst om te zetten, één te verliezen en er moet nog één wedstrijd worden gespeeld. Naar mijn idee een prima resultaat.

Gerda Drost

TIMMER- EN AANNEMINGSBEDRIJF

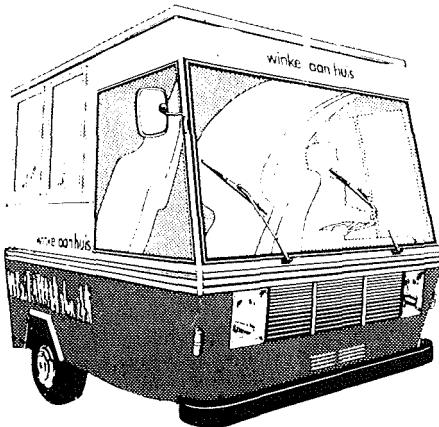


**BEKKEMA**

Voor nieuw- en verbouw  
Nieuwe kozijnen  
Klusjes e.d.  
Dakreparaties met 5 jaar garantie  
Levering materialen  
Inbraakpreventie

*Voor de grote  
of de kleine klus  
Bekkema dus*

Provincialeweg 15  
9865 AA Opende  
Tel. 05946 - 59293



## **H.KOOP: uw thuiswinkel voor**

**\*  
melk en melkprodukten  
dagelijkse levensmiddelen  
verse groenten en fruit  
vers brood en banket**

**kwaliteit in uw straatje**

\*  
\*  
\*  
\*

**service van deur tot deur ...**

## Optreden Christelijk meisjeskoor „Scheppingsgave”

24 jaar later!

Vol spanning stonden we 21 april j.l. met een groepje oud-leden van het koor naast elkaar - in de oude opstelling - want we wilden proberen of we nog samen konden zingen zoals we dit 24 jaar geleden voor het laatst deden. Opnieuw onder leiding van onze dirigent Hylke Algra uit Surhuizum. Wat denkt u? Ja hoor . . . het lukte, en hoe!

Dit mag u ook komen beluisteren. We gaan namelijk meewerken aan een kerkdienst op zondagmiddag 28 mei 1989 om 14.00 uur. Dit vindt plaats in de Gereformeerde kerk te Opende. We verwachten uiteraard veel 'fans'. Na de dienst is er gelegenheid elkaar te ontmoeten in het gebouw 'Pro Deo' (achter de kerk), waar een kleine tentoonstelling is ingericht met authentiek materiaal. Mocht u nog meer inlichtingen willen hebben, dan kunt u bellen naar: 05946-59816 (mevr. Huisman) of 05946-59203 (mevr. Riitsma).  
Graag tot ziens!



EEN FOTO UIT 1958: d.d. 14 november 1958

De eerste keer een optreden in onze kostuums.

**Achterste rij v.l.n.r.:** Hylke Algra (dirigent), Vrouwkje van der Hoek, Anneke Hoekstra, Tiny Pama, Renny Huisman, Mineke Pool, Trienke Henstra, Grietje Huisman en Jikke Henstra.

**Middelste rij v.l.n.r.:** Engeline Vroom, Alie van Dekken, Henny Drost, Barbara Marinus, Grietje Overzet, Willy van der Scheer, Fokje Pera, Jelly Graansma en Zwaantje Overzet.

**Voorste rij v.l.n.r.:** Willy Brouwer T, Nienke Hoekstra, Jantje Overzet, Tjitske Graansma, Hil-  
lie Hoekstra, Joke Gaikema, Anneke Nieuwland en Klaske Pietens.





Aan- en verkoop onroerend goed

Hypotheken Postbank C.V.B.,  
Bouwfonds Ned. Gemeenten  
(gunstige voorwaarden)

Persoonlijke leningen  
(konkurrerend)

Bankzaken  
(eventueel service aan huis)

Alle verzekeringen

**W. VAN DER MEULEN**

Drachtsterweg 43, Opende  
Telefoon 05946 - 59564

(ook een middenstander uit eigen dorp!)

Voor al uw:

**RAMEN  
DEUREN  
KOZIJNEN**

naar:

**Timmerbedrijf  
M. v.d. Hoek**

Tevens ruime keuze in  
**WAND- en VLOERTEGELS** en  
**SIERPLEISTERS.**

Scheiding 5, tel. 59849

**De gasrekening  
drastisch omlaag?**

Wij bieden u een totaal

**HR-KETEL  
PROGRAMMA**

INSTALLATIEBEDRIJF

**REMON**

Kolonieweg 17, Opende (Gr.),  
telefoon 05946 - 58317

**Voor al uw  
vervoer**

Speciaal

**KIPPERTRANSPORT  
AFZETCONTAINERS**

---

**J. Bronsema**

**Internat. transport**

---

Provincialeweg 36 - OPEUDE  
Tel. 05946 - 58277

# Het verleden in beeld....



Ommen, 1965

## Busreis van Karel Brandsma

**Vierde rij (achter) v.l.n.r.:** Sas v.d. Velde, geb. 1947; ????; Eize Huitema, geb. 1940; ????; (voorovergebogen) ..... Bruining.

**Derde rij (allen staande) v.l.n.r.:** chauffeur Jasper van Dekken, geb. 1941; Andries Elzinga, geb. 1937; Jaldert Elzinga, geb. 1945; Gerben (Germ) van der Velde, geb. 1945; Feitze van Dekken; Oeds Steensma, geb. 1947; Marten van der Woude, geb. 1932; voorovergebogen Gauke Venema; Albertje van der Velde, geb. 1947; Arend Eizinga, geb. 1939; .....de Haan; (met bril) Sjirk Bijma; Wieger van der Veer; Sietze van der Heide, geb. 1924.

**Tweede rij v.l.n.r.:** (in een stoel) Karst Drost, geb. 1938; (in een stoel) Janneke Snip, geb. 1946; Fokke Fool, geb. 1942; Sietze van der Hoek, geb. 1945; (met bril) Harm Terpstra, geb. 1941; David Hoekstra; Jan Meijer, geb. 1938; (met bril) Elibertus (Bertus) Tamminga, geb. 1947; Aukje Pool, geb. 1944; (iets hoger) ?????; ?????; Jan Terpstra; Karel Brandsma, geb. 1919; Jantje Brandsma-Pruim, geb. 1921.

**Eerste rij v.l.n.r.:** Gosse Meijer, geb. 1944; Anne Machiel; wed. Elisabeth Grupstra-de Haan, geb. 1926; Karst Zuur, geb. 1944; Saakje Pool, geb. 1948; Albert van der Velde; Hinke (Kinge) Meijer, geb. 1949; Jan Bron.

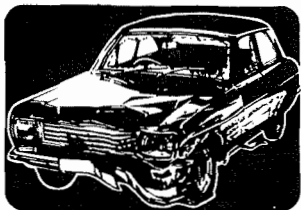
De foto is beschikbaar gesteld door de heer J. Grupstra.  
Aanvullingen en verbeteringen aan J. M. van der Harst, tel. 05946-59153.

# Bent u ook blij met een kapsalon in Opende?

Kom dan ook eens langs . . .

Kapsalon  
**„ADRY”**

Provincialeweg 64, Opende,  
telefoon 05946 - 58222



verkoop  
gebruikte  
auto-onderdelen

inkoop en verkoop  
schade-auto's

autosloperij

**joh.v.d.heide**

Leidijkreed 2. 9865VS Opende  
tel. 05946-59724

## Bekkema Rijwielverhuur

( bij Strandheem )

Te koop:



gebruikte **Kinderfietsen**  
**Herenfietsen**  
**Damesfietsen**  
**Racefietsen**  
**Crossfietsen**

**Tel. 05946 - 59438**

## Beheer Vrijzinnig Gebouw

Na ruim 31 jaar is mevr. T. Eilander-Reitsma gestopt als beheerster en schoonmaakster van het Vrijzinnig Gebouw.

Mevrouw Eilander begon op 1 november 1957 als schoonmaakster en al gauw werd haar ook het beheer van het gebouw toevertrouwd.

Als schoonmaakster had je toen meer werk dan nu. Er was toen nog geen waterleiding, gas en riolering. Het water moest uit de regenwaterbak gehaald worden en in de WC was toen nog een privaattoon, welke geregeld geleegd moest worden. Verder moest vóór iedere vergadering de kolenkachel aangemaakt worden. Verenigingen, die door de jaren heen gebruik van het Vrijzinnig Gebouw hebben gemaakt, zijn o.a. de

muziekvereniging „Uit Vriendschap”, de toneelvereniging „Tot nut en vermaak”, de vrouwenverenigingen en verder bruiloften en begrafenis.

Er zijn in de loop der jaren ook verenigingen bijgekomen, o.a. de plattelandsvrouwen en de vergaderingen en feesten van de buurtverenigingen.

Vóór op het gebouw staat de tekst: „Tot verbreiding van de Vrijzinnige gedachte, 1936”.

Als nieuwe beheerster is door het bestuur mevrouw M. Bijlsma-Altling aangesteld, wonende aan de Prov.weg 146, tel. 59081, alwaar het gebouw afgehuurd kan worden en waar tevens de sleutel verkrijgbaar is.

Georg.

## Topweer (5)

Tot in het laatst van de 15e eeuw ging de weg dan over Surhuizum en Augustinusga naar het klooster. Uit de bewaard gebleven kloosterstukken blijkt dat het convent in 1492 bezig was met de Surhuizumers afspraken te maken over het graven van een nieuw diep. Dit betekende eigenlijk het kanaliseren en bevaarbaar maken van de Oude Veenster Vaart, oorspronkelijk een natuurlijk watertje.

In een stuk van 1573 wordt de „Cortwoldmertille” genoemd. Deze „tille” zal wel na het uitdiepen van de vaart gemaakt zijn. Het water was toen te diep om te doorwaden. Het Friese woord „tille” betekende (betekent): duiventil, bruggetje. Oorspronkelijke betekenis: plank. Het woord hoort bij het werkwoord: tillen. Zo’n bruggetje kon weggetild worden, als er een schip door moest.

Uit een akte van 1576 blijkt dat het convent een opslagplaats voor turf uit de Surhuister Venen in Kortwoude had. Daar kon dus ook de turf van Topweer heen. Niet alleen de monniken gebruikten dit pad op Topweer.

Wie uit Opende naar Friesland wilde, moest het ook gebruiken. Het begon aan het einde van de dorpsweg bij de westgrens van de 29e boerderij. Het recht van overpad bestond natuurlijk al uit de tijd, dat het karspel Topweer in bezit had. Ik vermoed dat het

pad niet onderhouden werd. Maar men was slechte wegen gewend.

Op 5 juni 754 werd Bonifatius, de bekende evangelieprediker, bij Dokkum vermoord met 52 metgezellen. Volgens zijn wens werd hij begraven te Fulda (Duitsland) in de abdij, die hij in 744 gesticht had. Enkele jaren na zijn dood, omstreeks 760, werd er op of bij de plek, waar hij vermoord was, een terp opgeworpen, waar op een kerk, te zijner gedachtenis gebouwd werd. Naar deze kerk werden bedevaarten gehouden (begin juni). In de buurt ervan was een bron, die met Bonifatius in verband gebracht werd en volgens het volksgeloof geneeskrachtig water gaf. Men zal dus water mee terug genomen hebben. Ook van Opende zullen wel inwoners deel genomen hebben aan zo’n bedevaart. Toen op 31 maart 1579 in Friesland de roomse eredienst verboden werd, kwam daarmee ook een eind aan deze bedevaarten.

„Vaart” hoort bij varen, dat toen „gaan, reizen, trekken” betekende. Bedevaart = tocht naar een bepaalde plaats om daar te bidden.

Omstreeks 1500 kwamen er weer landsheeren in wat nu de provincie Groningen is. In 1523 werd karel V, in 1500 te Geul geboren, heer van de Ommelanden en in 1536 heer van de Stad Groningen. Zijn stadhouder of diens plaatsvervanger, de Luitenant, moest de vertegenwoordigers van de Stad



Slagerij

**H. HELMUS**

Prov. weg 54 - KORNHORN

Telefoon 05946 - 59917

## Natuur milieu- bewust?

Eet u graag kleur- en  
conserveringsmiddelen?  
Wij niet!!!!

Dus daarom veel eigengemaakte  
produkten, zoals:

- \* Achterham
- \* Schouderham
- \* Ardenner boterhamworst
- \* Leverworst
- \* Casseler rib
- \* Bacon
- \* Droog spek
- \* Kook- en rookworst
- \* Droge worst
- \* Grillworst

Alles van natuurvarkens.

Tevens verkoop van conserverings-  
vrije boerenzuivelprodukten  
(vla met natuurlijke vanille bereid)

## Uw trouwdag - uw trouwkaart

Gezellig hè, dat uitzoeken  
van zoveel dingen... Een huwelijkskaart bijvoorbeeld.  
Da's best moeilijk. Want Mercard heeft zo'n grandioze  
kollektie, dat u ze allemaal wel zult willen kiezen...  
Bekijkt u ze bij uw drukker. Vraagt u naar Mercard!

**KUIPERS B.V.**

Jan Binneslaan 84 (t/o. Lantearne)

SURHUISTERVEEN

Telefoon 05124 - 2005\*

**herenmodes en maatkledingbedrijf**



**ERINGA**

Provincialeweg 196. 9865TB Opende  
tel. 05946 - 59090

**HET KOSTUUM IS WEER IN!**

Daarom brengen wij een grote kollektie exclusieve

**MAATKOSTUUMS**

Zowel modern (oversized) als klassiek,  
zakelijk als feestelijk, 1 en 2 rij modellen.

Mooie stoffen en kleuren. Ook verhuur feestkleding.





en de Ommelanden samen laten vergaderen. Het doel was zo een eenheid te vormen. Er werd een college gevormd voor het dagelijks bestuur. Dit stuurde in 1540 een brief aan de karspelen ten westen van het Reitdiep, waarin stond dat dan en dan er een paar heren zouden komen aan wie de landgebruikers op moesten geven hoeveel land zij gebruikten. Het ging dus om wat wij noemen de grondbelasting. Schot, zei men toen.

Dat was al tweemaal gebeurd voor vorige landsheren in 1507 en 1520.

Deze lijsten zijn bewaard gebleven: Er staan de namen van de karspelen op met daarachter de som van de aangegeven landen en het bedrag dat als belasting door het karspel opgebracht moest worden.

Voor de lijst van 1520 staat een opsomming van soorten van land en vlaktematen en de mededeling dat de kloosters hun landen niet behoefden aan te geven. In de brief van 1540 stond weer zo'n opsomming, maar niet dat de kloosters hun landen niet behoefden aan te geven. Deze brief las de pastoor op een zondag na de dienst voor. Dit was de gewone manier om mededelingen aan de bevolking te doen. Bij wat zij moesten aangeven hoorden de landgebruikers het woord „onlanden”.

„Onland” betekent eigenlijk „slecht land”. Toen zei men „kwaad land”. „Slecht” betekende toen o.a.: effen, vlak. Men gebruikte dit woord voor nat, drassig land. Dit bracht beroering te weeg. Daar hadden zij tot nu toe geen belasting voor behoeven te betalen. En zij waren niet van plan dit deze keer te gaan doen. De buurrechter (/Boerrechter, zei men hier) belegde een vergadering van de landgebruikers. Daarin werd besloten wat zij zouden doen als de heren kwamen. Er zou hen gevraagd worden of zij hun onlanden afzonderlijk mochten aangeven en of de heren een brief aan het college mee wilden nemen, waarin voor die gebruikers om ontheffing voor deze landen gevraagd werd.

Ook deze lijsten zijn bewaard gebleven. Alle bladen zijn door één klerk geschreven. Hij voegde er twee bij. Op het eerste de landen, die aangegeven moesten worden. Die zal hij wel uit de brief overgenomen hebben. Daar was het woord „onlanden” bij. Op het tweede noemde hij de namen van

de heren die de landen ten westen van het Reitdiep zouden bezoeken. De naam Westerkwartier bestond toen nog niet. Vredewold was het eerst aan de beurt. Daar begon men op 7 juli 1540. Dan kwam Langewold. Dat zal dus wel ver in juli geweest zijn. Voor Langewold waren aangewezen twee heren, de proost van het Kuzemer klooster, Joost van Burmannia, de man, die de wereldlijke zaken van dit klooster behartigde en Geert Froma, de grietman van Westerdeel-Langewold van Hemelvaartsdag 1540 tot Hemelvaartsdag 1541. Hij was een geoe-de boer, die zowel in Grootegast als in Lutjegast land bezat.

In deze lijsten staan alle landgebruikers, tot de kleinste toe. In Opende waren dat er 27. Toen de heren in Opende waren, bleek dat zij bereid waren de Opendenaren terwille te zijn. Voor de eerste lijst, die met het „goede” land deden 23 landgebruikers aangifte. Voor de tweede lijst 18. Hiervan waren er 14, die ook aangifte voor de eerste lijst hadden gedaan. Er waren er dus 4 die alleen op de tweede lijst voorkwamen. De klerk schreef een inleiding tot de tweede lijst, waarin hij de daarin aangegeven landen „onlanden en de onnutte landen” noemde. Daarvoor hadden de Opendenaren nog nooit belasting betaald en zij verwezen naar de brief, die zij erbij deden.

Of met „onnutte landen” nog wat anders dan de „onlanden”, de natte landen bedoeld werd, is niet duidelijk.

Voor Topweer moest de hofmeester, de grangiarus, aangifte doen. Hij deed dit niet op eigen houtje. Eerst ging hij naar het klooster om van de abt en het seniorenconvent te horen, wat hij doen moest. Er was nog een zaak, die het seniorenconvent bezig hield.

In 1471 had het Gerkesklooster de Munnekezijl gebouwd, de derde sluis van het klooster in de Lauwers. Het klooster onderhield sindsdien deze sluis. In 1539 had het klooster deze zijl zo goed als geheel moeten vernieuwen. Daarvoor had het geld geleend. Het aflossen en het betalen van de rente was een zware last. Het klooster was al lang bezig de karspelen die op de Lauwers afwaterden, te bewegen regelmatig in de kosten bij te dragen en niet alleen zo nu en dan eens wat te geven. Toen de hofmeester met zijn vraag kwam, besloot het

seniorenconvent dat hij het land, dat het klooster op Topweer gebruikte voor de tweede lijst moest aangeven. Of het land, 10 grazen = 5,578 ha, nu werkelijk onland was of op andere wijze onnut, weten wij niet. Er waren schapen. Er was dus schapenmest. Maar het seniorenconvent zal wel gekeken hebben naar de zware lasten, en naar het feit, dat nu de kloosters wel hun land moesten aangeven.

Misschien wilde men wel een goede indruk op de Opendenaren maken door mee te doen aan de gescheiden aangifte. Het seniorenconvent zal wel begrepen hebben dat de Opendenaren de belastingonthefving, die zij verwachtten, zouden gebruiken om de gevraagde bijstand te verminderen. De hofmeester gaf dus, als laatste, voor de tweede lijst, de 10 grazen op. De klerk schreef alleen op dat het Gerkesklooster dit voor het uithof te Topweer aangaf, niet de naam van de hofmeester, de grangarius. Toch was Opende het laatste karspel, dat met het klooster een overeenkomst over een jaarlijkse bijdrage sloot, in 1559.

De genoemde 18 landgebruikers gaven samen op 90 grazen = ruim 50 ha. In 1630 was er weer zo'n aangifte voor de belasting. Uit de cijfers kan men afleiden dat de Opendenaren niet voor de onlanden behoefden te betalen. Het klooster bezat nog een boerderij in Opende. In het register staat alleen Gerkesklooster vermeld als aangever. De naam van de huurder, de kloostermeier, werd niet vermeld. Die gaf op 18 grazen = ruim 10 ha. Onland gaf hij niet op.

Adressen staan er bij de namen niet. Dat was in zo'n klein dorp niet nodig. De karspelluden, de dorpsgenoten, benoemden iemand, die de belasting moest innen en naar Groningen brengen. Dat was de schatbeurder. Die kreeg van die belasting een bepaald deel als beloning. De eerste lijst van Langewold was die van Opende, de laatste van Lutjegast. Daartussen in vindt men de lijst van Lucaswolde. Luickzwoldt, spelde de kerk (ui=uu). Ook daar hadden de karspelluden de heren wat te vragen. Er waren er maar 5. Daarvan woonde er 3 in Lucaswolde, 1 in Niebert en 1 in Nuis. Die laatste twee gaven goed en kwaad land op. Maar alle vijf klaagden dat zij niet precies konden aangeven hoe groot hun landen waren want het was meest „ar-

me, slijmme (spreek uit: slimme) unbequame venelandt, russchen en de moerlandt (=veenland)”. Zij vroegen of zij weer mochten betalen wat zij de vorige jaren betaald hadden, n.l.: 2 gouden guldens, de gulden van 33 stuivers, in het jaar. De heren antwoordden dat hun vraag behandeld zou worden als de afgevaardigden van Stad en landen weer bijeen zouden komen. Lucaswolde rekende zich blijkbaar tot Langewold. In de klauwlijsten uit de eerste helft van de 17e eeuw staat het ook uitdrukkelijk bij Langewold. Zij hadden wel een buurrechter. Voor de rechtspraak moesten zij dus naar Sebaldeburen. Maar uit Lucaswolde kwam geen grietman van Langewold-Westerdeel.

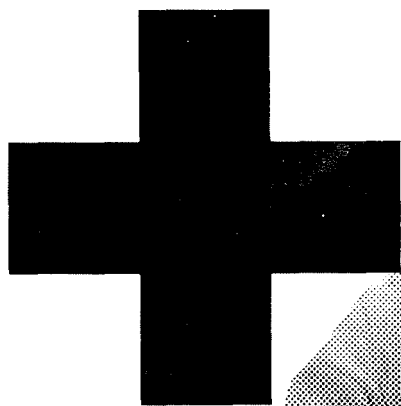
*Wordt vervolgd.*



**Trouwkaarten**

**Drukkerij Kuipers**  
Jan Binneslaan 84 (t/o. De Lantearne)  
SURHUISTERVEEN  
(De makers van o.a. De Keuvelaar)

# ZONDER UW STEUN ZIJN WIJ HULPELOOS.



**GIRO 6868 T.N.V.  
HET NEDERLANDSE  
RODE KRUIS  
DEN HAAG**

**CAMPAGNE 1989  
22 MEI T/M 4 JUNI**

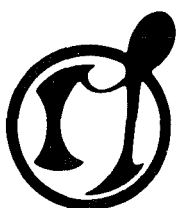


# Uw geboortekaartjes gratis?

Jazeker, dat kan!

Wanneer u uw kaartjes bij Marwo bestelt  
en de juiste geboortedatum bij bestelling\* aan ons voorspelt!

\* Minimaal veertien dagen van tevoren.



## drukkerij marwo

opende - bossingel 10 - tel. 05946-59132  
faxnummer 05946 - 59119

### GEBR. KOOP

### TIMMERBEDRIJF

Prov.weg 95 • OPENDE  
Tel. 05946-59980, b.g.g. 58352



Underlayment, 19 mm. ....	38,00
Spaanplaat 12 mm. ....	18,50
Geprofileerd meranti	
1e soort, per meter .....	16,95
2e soort, per meter .....	10,00
Raamhout, per meter .....	6,00

Wij houden ons aanbevolen voor elke klus in en  
rondom het huis.

Tevens maken wij voor u kozijnen, deuren, trappen,  
etc., in elke maat of model, tegen zeer scherpe  
prijzen.



# --- In de Klaver ---

Molenweg 2  
NIEBERT  
Tel. 05945 - 49104



*Gaat u wel eens uit dineren?  
Ga het eens in Niebert proberen.*

*Ook voor grote groepen.*

*Tevens zaalruimte voor bruiloften en  
partijen tot 350 personen.*



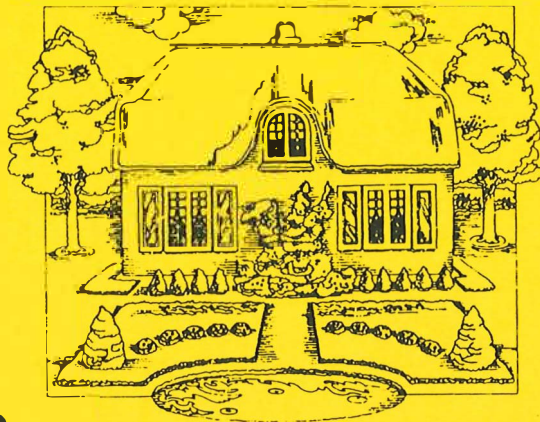
Café Restaurant  
**„In de klaver”**

*J. v.d. Velde en Zonen*





Goed wonen kan belangrijk bijdragen tot gelukkiger leven. Steeds méér mensen leggen het financiële fundament daarvoor samen met de Rabobank.



**Rabobank**   
Rentebank.

## Brandverzekering? Vergelijk de premie die u nu betaalt met die van ons!

Woonhuis 150.000,- Premie uitgebreide gevaren- verzekering <b>82,50</b>	Inboedel 50.000,- Premie uitgebreide gevaren- verzekering <b>62,50</b>
---	--

\* 1e klas risico.

**Onderlinge Brandwaarborg Maatschappij  
"Grootegast" w.a.**

p/a Rabobank  
Hoofdstraat 102, Grootegast  
Tel. 05946-12220



Met elkaar. Voor elkaar



Als Onderlinge aangesloten bij de Novo.